

vinden, andere kan je nog nergens lezen, omdat het nieuwe waarnemingen zijn, die niemand dus nog weet.

Soms zal over slechts één dier gesproken worden, omdat er zo veel over te vertellen

Daarom dan vertel ik je wat over :

EEN VREEMDE EEND IN DE BIJT

Ik herinner me nog goed, dat we zo ongeveer een 15-tal jaar geleden op een N.J.N.-ekursie een schelp vonden met een zeer eigenaardige vorm. Ze lag op het strand tus-

sen een massa andere schelpen door. Het was wel de eerste keer, dat we dit diertje vonden. Het was echter niet de laatste keer... en nu 15 jaar later zitten we op een verschrikkelijke manier met ontzaglijk grote hoeveelheden van deze schelpen geplaagd en zoeken we, met de handen in het haar, naar oplossingen om het zo vlug mogelijk kwijt te raken!

Het dier in kwestie is het *Muiltje* (*Crepidula fornicata* L.) en als we even naar de foto kijken, begrijpen we best waarom het zo heet.

Welnu, van dit slakje was 80 jaar geleden nog geen enkel exemplaar in gans Europa te vinden. Het kwam hier eenvoudig niet voor. Het leefde wel aan de westkust van Amerika, vaak in gezelschap van oesters, waar zij boven op de schelp gingen zitten en helemaal niet lastig was. Dit komt, omdat daar in Amerika de natuurlijke vijand van het diertje leeft, dat het in toom houdt.

Rond 1887 werd een stel van deze Amerikaanse oesters, waarop verschillende van deze muiltjes zaten, in Engeland ingevoerd.

De natuurlijke vijand werd echter niet ingevoerd en zonder vijanden voelde het muiltje zich zo op zijn gemak in Engeland, dat het zich in een geweldig tempo ging voortplanten.

valt. Laten we dan echter nooit vergeten, dat het dier dan leeft in hogergenoemde plas, dat andere dieren en planten rondom hem leven, samenleven, in deze grote levensgemeenschap.

Het werd zo erg, dat er op bepaalde ogenblikken honderden miljarden langs de Engelse kusten voorkwamen, die de oesterkweek aldaar bedreigden. We zien later wel nog waarom.

En op een mooie dag, beter eigenlijk op een lelijke dag, dit was in mei 1929, werden de eerste Muiltjes aangetroffen op het Nederlandse strand, ja, zelfs enkele levende exemplaren in de Oosterschelde, waar... ook oesters gekweekt worden. Men is het er eigenlijk nog steeds niet over eens, hoe de eerste *Crepidula*'s in Nederland kwamen.

Foto G. Peleman.

Een ketting van vele muiltjes bij elkaar.

Zijn ze als rondzwemmende larven het Kanaal overgekomen, of werden ze ingevoerd met oesters uit Engeland?

Toen deze indringer uit Engeland eenmaal op de Europese kusten aanlandde, was er geen houden meer aan en werd het dier achtereenvolgens gesignaleerd langs de Duitse en Deense kusten, waar echter epidemieën uitbraken en eens te meer een groot gevaar betekenden voor de oesterteelt.

In België werd na een hevige storm wel eens een dood diertje op het strand gevonden, maar het bleef een zeldzame verschijning.

Vóór 1940 werden enkele levende exemplaren in de Oostendse spui kom opgevisst, maar ook hier waren ze zeldzaam en vermenigvuldigden zich waarschijnlijk niet. Hoogstwaarschijnlijk werden ze samen met jonge oestertjes uit Nederland ingevoerd, die in de Spui kom wachtten om verkocht te worden.

Gedurende de oorlog werd de Spui kom afgesloten, er kwamen geen oesters meer over de grens en... de *Crepidula* verdween.

Na de oorlog begon men echter weer vol nieuwe moed oesters te kweken. Weer kocht men jonge dieren in Nederland, en men kocht er meteen de muiltjes bij, die boven op de oesters zaten.

Deze maal hadden ze blijkbaar de smaak van de Spui kom te pakken, want ze begonnen zich ontzettend te vermenigvuldigen. Ieder voorwerp uit de Spui kom zat er vol van en de dijken waren met honderdduizenden exemplaren bezet! Op 1 m² telde ik gemiddeld 250 individuen, terwijl ze dan nog meestal met 4 of 5 op elkaar zaten, zodat er

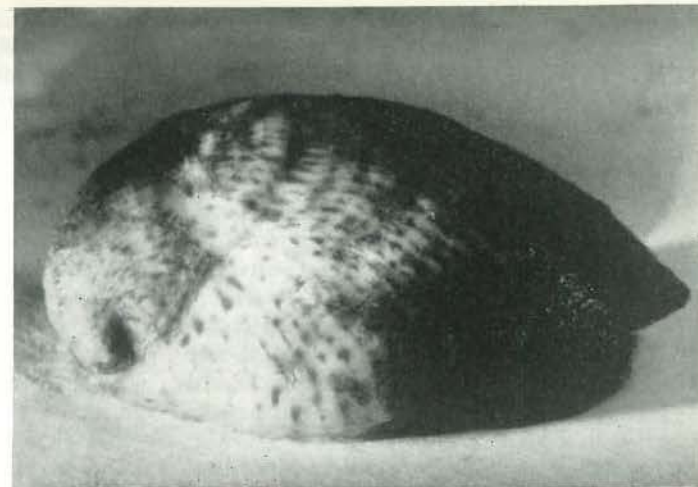

Foto G. Peleman.

Een piraat-in-de-dop: het Muiltje of *Crepidula fornicata*.

eigenlijk meer dan 1000 exemplaren per m² waren. Iedere steen, zelfs oude flessen waren volzet!

Het eerste, wat ons opvalt, als we naar de muiltjes kijken, blijkt wel dat ze in kettingen boven elkaar zitten. De grootste dieren zitten onderaan, de kleinste van boven. Men dacht vroeger, en de meeste mensen vertellen ons dit vandaag nog, dat er ieder jaar een nieuwe *Crepidula* bijkomt.

Een ketting, waar we dus 13 muiltjes op elkaar vinden, zou 13 jaar oud zijn. In Oostende is dat in ieder geval niet waar. We vonden, dat er zich in enkele maanden tijds, kettingen kunnen vormen van 5 à 6 muiltjes op elkaar.

Wat is nu het merkwaardige bij deze kettingen? Wel, de onderste dieren, de oudste en de grootste dus, zijn van het vrouwelijk geslacht, terwijl de bovenste en kleinste dieren mannelijk zijn. En de diertjes, die midden in de ketting zitten? Wel, dat zijn dieren, die mannelijk waren en vrouwelijk aan het worden zijn. Gedurende zijn leven verandert een muiltje dus van geslacht. Jonge dieren zijn mannelijk, bij het verouderen worden ze

vrouwelijk. De onderste dieren worden dan bevrucht door de dieren, die bovenaan zitten.

Het bevruchte wijfje legt dan een massa eieren, waar ze bovenop blijft zitten. De eieren zelf worden in keurige pakjes van ongeveer 70 eitjes met een steeltje aan de steen vastgeankerd, waar het dier op zit.

Als we bedenken, dat een diertje zo'n 25-tal pakjes legt, dan kunnen we gemakkelijker uitcijferen, dat één diertje ongeveer 1750 eieren legt.

In de meeste boeken vinden we een cijfer, dat 10 maal groter is. Hoe dit komt, is nog niet opgelost! Heeft men vroeger verkeerd geteld of leggen die dieren als ze ouder worden méér eieren?

In ieder geval, als de moeder zo'n 14-tal dagen op het broedsel heeft gezeten, komen de steeltjes van de pakketjes los en zweven deze kapseltjes in het water rond. De jonge muiltjes komen dan uit deze kapseltjes los en blijven ook een 10-tal dagen in het water rondzweven. Soms langer, soms korter, dit is afhankelijk van de watertemperatuur.

De jonge larven groeien, worden zwaarder, en laten zich dan op de bodem zakken, waar ze zich vasthechten aan stenen, andere muiltjes of... oesters.

Dan begint de cyclus opnieuw!

Ik moet er wel nog bij vertellen, dat zo'n muiltje ontzaglijk snel groeit. Jonge dieren, die zich op 24 mei hadden vastgezet op proefplankjes, hadden op 16 juni een grootte van 6 mm, en waren op 22 augustus reeds 23 mm groot! Ook dit is weer raar, want in geleerde boeken wordt vermeld, dat deze diertjes slechts 6 mm per jaar groeien!

Is de Spuikom in Oostende dan iets biezon-

ders, of heeft men zich ook hier vergist? We zullen het wel uitvissen.

Waarom nu zijn deze dieren schadelijk voor de oesters? Als ik jullie in één van de volgende Hamsters iets over de oester ga vertellen, wordt dat natuurlijk uitvoerig behandeld.

Enkel vertel ik je nu dit: een Muiltje eet hetzelfde voedsel als de oester (dat denkt men tenminste). Welnu, op 12 mei 1960 zaten er als larven van het Muiltje in de Spuikom: 8.300.000.000 exemplaren! Al deze dieren eten natuurlijk, wat een grote vermindering betekent van het voedsel voor onze oester, die niet meer zo goed groeit en niet zo dik wordt. Bovendien neemt het Muiltje als het zich gaat neerzetten de plaats in van de jonge oester.

Daar komt ten slotte nog bij, dat de oester, die op ons bord komt te liggen, brandschoon moet zijn, daar mogen geen wiertjes of anemonen op zitten, en ook geen muiltjes. Dus moet iedere oester goed schoon gemaakt worden, alvorens hij naar de winkel verhuist. De Muiltjes nu zitten zo verschrikkelijk stevig vast op de oester, dat het enorm veel moeite kost om het dier van de oester af te halen. Jullie begrijpen dus wat een extra schoonmaakwerk dit vraagt om de grote hoeveelheden muiltjes te verwijderen!

Met spanning wachten we nu op de maand mei, het ogenblik, waarop de jonge muiltjes in het water gaan rondzwermen, echter ook de tijd, dat de oester gaat groeien, de wiertjes tot ontwikkeling komen, en zich triljoenen mikroskopische organismen in de Spuikom gaan ontwikkelen, maar daarover meer de volgende keer.

Foto G. Peleman.

De boomklever op zoek naar een hartig hapje tussen de groeven van de schors.

sche zangvogel van onze loofbossen en parken. Begin maart trekken we er op uit, 's morgens naar een park of een bos waar we weten dat de klever verblijft. Plots horen we een lang gerekt gefluit, dan weer iets dat ongeveer klinkt als watch, watch, watch... We kijken even rond en daar zien we twee kleine stevige vogels, hoog in de bomen. Ze zien er beiden identiek uit: kruin en bovendelen lichtblauw, de flanken mooi oranje, wangen en keel zuiver wit en ja, nog een fijne zwarte oogstreep tussen het blauw van de kop en het wit van de wangen. Dat zijn onze boomklevers: een mannetje en een wijfje.

Het koppeltje is bezig allerlei boomholten te bekijken om een geschikte nestgelegenheid te vinden. Want onze klevers zijn holbewoners. We volgen beide vogels en zien hoe ze op en af langs takken en stammen klauteren; zelfs lopen ze recht naar omlaag. In één woord deze vogeltjes kleven echt aan de boomstammen en wel zonder met hun staart te steunen. Dit in tegenstelling met spechten en boomkruipers die met hun staart moeten steunen en slechts naar omhoog kunnen klimmen. Vandaar de naam: boom-klever.

Als de vogels dan eindelijk een geschikte nestgelegenheid hebben gevonden, beginnen ze te bouwen. Zo'n nest in een boomholte, zit gewoonlijk tamelijk hoog, al nestelt hij soms ook wel in nestkastjes.

Het is einde maart geworden als de bouw begint. Gewoonlijk bepleistert de vogel eerst de holteopening tot op de gewenste maat.

Zo metselt hij een harde leme wand voor de ingang van het nest. Wat gebeurt er nu binnen het nest? De bodem van de holte wordt bedekt met talloze fijne schorsschilfertjes en houtspaandertjes. Ook heb ik hem stukjes dorre bladeren zien aanslepen. Ik zei « hem » zien aanslepen — maar beter zou ik zeggen « haar ». De nestbouw gebeurt immers bijna uitsluitend door het wijfje, terwijl het mannetje haar begeleidt en lustig zijn zang ten beste geeft. Als het nestdragen een tijdje aan de gang is, kan men soms met wat geluk de kopulatie zien gebeuren. Na dit intermezzo bouwt men voort.

Wanneer de bouw beëindigd is, komen er zes tot negen witte eieren met roodbruine stipjes in het nest, die $\pm$ 14 dagen bebroed worden. Tijdens het broeden is het stil rond het boomklevers-nest. We horen hem niet meer zo druk bezig en zien hem ook veel minder.

Eindelijk komen de jongen. Mannetje en wijfje hebben nu werk overhoop. Beiden zijn druk in de weer met het aanslepen van voedsel. De jongen worden uitsluitend gevoerd met insecten. Regelmatig verwijderen de oude vogels ook de uitwerpselen uit het nest: af en toe zien we één van beide vogels uit de holte te voorschijn komen met een drekpropje in de bek. Zo wordt het nest zuiver gehouden. Ongeveer vijftien dagen blijven de jongen in het nest, tot ze ten slotte uitvliegen. Maar ook dan blijven ze nog een tijdje bij mekaar en worden nog door de oude vogels van voedsel voorzien. In augustus-september beginnen de jonge vogels rond te zwerven en trekken de wereld in.

De boomklever is een standvogel, die meestal in de buurt van zijn broedgebied

G. VAN STEENBERGEN:

EEN EN ANDER OVER DE BOOMKLEVER

(Sittler europaea L.)

Overall is er buiten wat te beleven, zowel langs de waterkant, langs de

kust als in het bos. Ik wil het nu even hebben over een vogeltje dat wel niet zo talrijk voorkomt, maar dat we toch vrij regelmatig ontmoeten op onze exkursies in bos en park.

Dat vogeltje is de boomklever: een typi-

